

Nemzetközi együttműködési lehetőségek a felsőoktatásban – különös tekintettel a pénzügyőrtisztképzésre

SZABÓ Andrea¹

Anno a középkori egyetemek nemzetközi intézményeknek számítottak, az oktatás egységesen latin nyelven folyt. A 19. században – sok más terület mellett – a felsőoktatás is megindult a nemzetivé válás útján, az intézmények befelé fordultak, általánossá vált az anyanyelvű oktatás. Mára a felsőoktatás ismét a nemzetköziesedés felé tart. Egyre intenzívebbé vált az együttműködés, illetve a hálózatosodás az intézmények, oktatók, hallgatók és kutatók között. Az Európai Unió oktatáspolitikája egyre nagyobb szerepet kapott a közösségi politikákban, s ez a rendelkezésre álló források segítségével a nemzeti oktatási politikák fejlődésére is hatással volt.

Kulcsszavak: felsőoktatás, nemzetközi együttműködés, vámfelsőoktatás, INCU

Az európai felsőoktatási térség mára szinte egész Európát átfogja. Ennek eredményeként egy egységes tudáspiac kezd kialakulni. A bolognai folyamatban való részvétel önkéntes. A helyi, nemzeti sajátosságok tükrében minden országnak joga és lehetősége van eltérni a deklarált alapelvektől, ugyanakkor azért szem előtt kell tartania, hogy amennyiben túlságosan eltávolodik a bolognai folyamat alapelveitől, akkor már egy másik reformfolyamatról kell beszélünk az esetében. A bolognai folyamat végrehajtása a felsőoktatás számos területének megújítását kívánja meg, mint például:

- szorosabb, harmonikusabb együttműködés a munkaerőpiaccal;
- az irányítási struktúrák megújítása;
- a privát források fokozottabb bevonása;
- pedagógiai paradigmaváltás (a tanítás helyett a tanulás, a lexikális tudás helyett a kompetenciák kerülnek a középpontba);
- minőségbiztosítás;
- az egyetemek értékelése (rangsorok, transzparencia);
- stratégiai gondolkodás, egyetemi marketing, kontrolling.²

¹ SZABÓ Andrea dr., PhD, tanszékvezető egyetemi docens, NKE, Rendészettudományi Kar, Vám- és Pénzügyőri Tanszék
Andrea SZABÓ dr., PhD, associate professor, head of department, National University of Public Service Faculty of Law Enforcement, Customs and Finance Guard Department
orcid.org/0000-0002-8224-4089, szabo.andrea_2@nav.gov.hu

² Barakonyi (2009) 54.

A bolognai folyamat az oktatók, a felsőoktatásban dolgozók és a hallgatók tiltakozását is kiváltotta, méghozzá nem is egy részt vevő országban. Azonban a kezdeti elutasítás a fejlett országokban mérséklődött, a reform lakossági elfogadottsága mára megfelelőnek mondható. A tiltakozás bizonyos szempontból érthető, hiszen a reformfolyamatok elindításában akaratlanul is részt vevő hallgatók joggal érezhették magukat kísérleti nyúlknak, ráadásul egy sokszor még kialakulatlan, kiforratlan struktúrában kellett tanulniuk, helytállniuk.

Mivel az élethosszig tartó tanulás egyre fontosabbá vált mind az unió stratégiáiban, mind pedig a bolognai folyamatban, a Lisszaboni Stratégia célkitűzései nyomán egyre több ország fogalmazta meg az élethosszig tartó tanulással kapcsolatos nemzeti stratégiát. A magyar kormány 2005-ben fogadta el a hazai stratégiát, öt prioritást kijelölve. Ezek:

- az oktatás, képzés esélyteremtő szerepének erősítése;
- az oktatás, képzés és a gazdaság kapcsolatainak erősítése;
- új kormányzási módszerek, központi eljárások alkalmazása;
- az oktatás, képzés hatékonyságának javítása, össztársadalmi ráfordításainak növelése;
- az oktatás, képzés minőségének javítása.³

A fent megfogalmazott öt stratégiai feladat a magyar jogszabályi környezetben az élethosszig tartó tanulás fejlesztésére vonatkozik, és amennyiben ez az öt pont a magyar felsőoktatásban valóban teljesülne, az nem csupán az élethosszig tartó tanulást erősítené, hanem a magas szintű minőség biztosítását és végső soron a bolognai folyamat végrehajtását is. Az Európai Felsőoktatási Térségen belül a végzettségek könnyű összehasonlításának és elismerésének eredményeképpen a hallgatók, oktatók és az intézményi dolgozók sokkal könnyebben utazhatnak külföldön, építhetnek nemzetközi kapcsolatokat, tanulhatnak, dolgozhatnak. A bolognai folyamat eredményeképpen nemcsak az oktatás, a képzés minősége javulhat jelentősen, hanem az pozitívan hathat az európai munkaerőpiacra, a foglalkoztatottságra, valamint az európai identitásra és kultúrára is.

A pénzügyőrök képzése

A rendészet területét kutató tanulmányok azt mutatják be részletesen, hogy az Európa (és a világ) különböző pontjain működő rendészeti szervek struktúrája, tevékenysége, jogi háttere nem egységes.⁴ Sőt, az európai rendszerben is legalább két alapmodell működik: a decentralizált angolszász rendőrség, amely közösségi feladatnak tekinti a rendfenntartást, továbbá a centralizált, amely államigazgatási hatósági tevékenységként végzi ugyanazt.⁵ A fentiekből következik, hogy az európai rendészeti tevékenységet folytató szervek képzési, továbbképzési stratégiája is igen eltérő képet mutat. A rendészeti képzést folytató intézmények a jövőjüket markánsan meghatározó dön-

3 Derényi et al. (2010)

4 Jashke et al. (2007) 8–12.

5 Christián (2011) 5–6.

tési helyzetbe kerültek: bekapcsolódnak a bolognai folyamatba vagy kívül maradnak? Amennyiben csatlakozni kívánnak az általános folyamathoz, akkreditálniuk kell a képzést és az intézményt egyaránt. Ezzel a rendészeti felsőoktatás felett ellenőrzést kap a civil szféra, az akkreditálási követelmények megítélése útján. Az intézményeknek az alábbi feltételrendszernek kellett megfelelniük: „az oktatóknak egyrészt jó szakmai tudással rendelkező rendőröknek kell lenniük, másrészt a civil felsőoktatáshoz kapcsolódó elvárásokat (tudományos fokozat, publikáció, egyetemi végzettség, oktatói követelmények) is teljesíteniük kell. Az intézetek csúcspanaszításának egészen kiemelkedő minőségi mutatókat szükséges elérniük. Az eddigi zárt rendszerű szervezetekbe fokozott betekintést nyer az adott ország oktatási/kulturális minisztériuma, jelentős engedélyezési jogkörökkel.”⁶

Az érintettek egy másik csoportja viszont mellőzte a sok követelményt támasztó folyamat elindítását, és inkább egy, a tiszthelyettesi képzés és az akkreditált főiskolák között felúton lebegő állapotot tart fenn.⁷ A közös vámpolitika kiemelt helyet foglal el az uniós politikák közt, ezért a tisztségviselők és gazdálkodók felkészítése is prioritásként jelenik meg. Az unió tagállamai a rendészeti képzéshez hasonlóan itt is más-más megoldást választottak. A hazaihoz hasonló, de nem teljesen azonos felsőfokú képzési formával egyedül Észtországban találkozhatunk.

Az észt Biztonsági Tudományok Akadémiája (a továbbiakban: Akadémia) egy olyan szakmai felsőoktatási intézmény, amelyet 1992-ben hoztak létre az Észt Köztársaság függetlenné válását követően. Az Akadémia az észt belügyminisztériumhoz tartozik, ugyanakkor az oktatási és kulturális minisztérium által meghatározott feltételeknek is eleget tesz. Az Akadémia az egyetlen olyan oktatási intézmény Észtországban, amely szakembereket képez a belső biztonság és a rendészet területén. Az itt végzetek várhatóan a rendőrség, a határőrség, az adó- és vámhivatal, a katasztrófavédelem, a sürgősségi szolgálat, valamint a büntetés-végrehajtás – amely az igazságügyi minisztériumhoz tartozik – területén számíthatnak foglalkoztatásra. Az Akadémia szakmai alma materként szolgált a felsorolt szervek számos jelenlegi vezetője számára.⁸

Az Akadémia kiemelt feladatának tekinti a tudományos munka és kutatás támogatását, ezért kitűnő lehetőségeket biztosít a sikeres tudományos munka és az alkalmazott kutatás folytatásához, a szakmai önfelkészítéshez és az együttműködéshez a különböző észt és külföldi szervezetekkel, az oktatói és hallgatói számára egyaránt.⁹ Ebből a szempontból igen figyelemreméltó és követendő jó gyakorlatnak tekinthetjük a nyelvi és szakmai képzés integrálását, amely a nappali BA-szakokon a következő módon valósul meg. A szakmai tantárgyak oktatói kötelezővé teszik az angol nyelvű szakirodalom felhasználását a szemináriumi és szakdolgozatok elkészítésekor. A nyelvtanárokkal együttműködve valósítják meg azt a követelményt, miszerint a hallgatók kötelezően választanak egy, a szakirányukhoz kapcsolódó cikket, amelyet egy félév alatt fel kell dolgozniuk (az ezzel kapcsolatos feladatok végrehajtása a nyelvórákon kívül, de meg-

6 Fórizs (2009) 83.

7 Uo. 84.

8 Angelstok et al. (2012) 15.

9 Angelstok (2012) 174.

határozott ütemben és nyelvtanári felügyelettel, segítséggel folyik), majd a félév végén egy szimulált konferencia keretében, idegen nyelvű előadásban ismertetniük kell.¹⁰

Az Akadémia a kiváló alkalmazott kutatás és fejlesztési tevékenység megvalósítására törekszik a belső biztonsági és a rendészeti terület vonatkozásában, így például foglalkozik a következőkkel: a korszerű mai rendészet és határőrizet, kriminológia, kriminalisztika, katasztrófa- és válságmenedzsment, adó- és vámügyek, büntetés-végrehajtási szolgálat, valamint a közszolgálat modernizációs eredményei és kihívásai. A közszolgálatban elvárt naprakészség érdekében az Akadémia különböző tanfolyamokat/továbbképzéseket kínál közalkalmazottak számára, amelyeket az Akadémián belüli Közszolgálati Képzési és Fejlesztési Központ lát el.¹¹

A jövőbeli adó- és vámügyek oktatása az Akadémia Pénzügyi Karán folyik. A vámspecializáció 1996 óta érhető el az Akadémián, az adóspecializáció 2002-ben csatlakozott. A Pénzügyi Kar a jelenlegi nevét 2004-ben kapta, és azóta a szakmai felsőoktatás az adózási és a vámterületen kizárólag ezen a karon történik. A kezdetektől 2012-ig 501 hallgató szerzett diplomát a vám-, az adó-, valamint a vám- és adóspecializáción.¹² A Pénzügyi Kar új tananyagának fejlesztése 2005–2006-ban kezdődött a PHARE program keretében. Mindez az adó- és vámhivatallal együttműködésben történt, azzal a céllal, hogy biztosítsa az elméleti tudást és a gyakorlati készségeket, amelyek szükségesek a friss diplomások és a végzettek sikeréhez és fejlődéséhez, a köz- és magánszektor pénzügyi szférájában.

Az adó- és vámügyek mai képzése az Akadémián megfelel minden európai uniós sztenderdnek. Az észt felsőoktatási minőségbiztosítási ügynökség akkreditációs központja jóváhagyta az adó- és vámügyi tananyagok fenntarthatóságának minőségét, valamint oktatási licencet adott a tananyagra határozatlan időre. A munkacsoport azt is megállapította, hogy a tananyagot elsődlegesen szakmai szempont szerint alakították ki, a szakmai gyakorlat rendszere jól strukturált, tekintetbe veszi a célcsoportot és a tananyagfejlesztésbe bevonja mind a hallgatókat, mind a munkáltatók képviselőit. A Pénzügyi Karon végzetteneket mind az adó- és vámterületen, az adó- és vámszervezetnél, mind a köz- és magánszférában, Észtországban és külföldön egyaránt szívesen alkalmaznak.

A hallgatók felvétele a hazaihoz hasonlóan történik, azaz egészségügyi, pszichológiai és fizikai felvételin esnek át, majd a hozott pontjaik és a felvételi eredményeik alapján jutnak be a képzésre, amely nagyon népszerű, 30–40-szeres a túljelentkezés, mivel egyedül itt folyik vám- és adóigazgatással kapcsolatos oktatás. A személyzet nyolc fő teljes állású személyből, egy igazgatóból és két asszisztensből áll, akik az Akadémia alkalmazásában vannak, valamint húsz oktatóból, akik az észt adó- és vámhivatal alkalmazottai vagy külső szakértők. Az észt adó- és vámhivatal komoly támogatást nyújt a főiskolának, egyrészt a tananyag kidolgozása, valamint az oktatás, másrészt a szakmai gyakorlat szervezése és a végzettek alkalmazása során.¹³

10 Borszéki (2016) 83.

11 www.sisekaitse.ee/eass/the-academy/rd-activities/

12 Angelstok et al. (2012) 212–217.

13 www.sisekaitse.ee/index.php?id=14066

Németországban a pénzügyőrség a mai napig megőrizte vezető szerepét a pénzügyi rendészeti igazgatás területén, pedig a szervezet feladathalmaza jelentősen megváltozott az elmúlt évtizedekben. Újonnan kialakított, rendkívül szerteágazó feladatrendszeréből adódóan a német pénzügyőrség a mai napig Európa egyik legnagyobb vámszerve, kb. 40 ezer fős állománnyal.¹⁴ A pénzügyőrök középfokú képzése a nyolc pénzügyi főigazgatóságon, a felsőfokú diplomát adó képzésük pedig három főiskolán (Münster, Plessow és Sigmaringen) történik. A német vámigazgatás számára folytatott szakmai alapképzések több szinten történnek, ebből a főiskolai szintű képzés hároméves, amelynek ideje alatt a hallgatókkal köztisztviselői jogviszonyt létesítenek. A tapasztalat azt mutatja, hogy a végzettek nagy többsége, mintegy 99 százaléka a vámhatóságnál helyezkedik el. A képzés során kiemelt figyelmet fordítanak a szakmai gyakorlati képzésre, ugyanis a 156 oktatási hétből 69-et a hivataloknál töltenek a hallgatók.¹⁵ Az egyetemet végzettek számára egy rövidebb időtartamú alapképzést szerveznek, de ez a teljes létszámnak csak kb. 1 százalékát érinti. A gyakorlati képzés során, amely elsősorban a hivatalokban történik, a hallgatók betekintést kapnak például a vámkezelések folyamatába, az ügyiratkezelés rendszerébe.¹⁶

Olaszországban a gazdasági és pénzügyi szektor, a nemzeti költségvetés feletti őrködés feladatát a Guardia di Finanzia, Európa egyik legelittebb rendészeti szerve hajtja végre. A pénzügyi rendőrség e magasan kvalifikált szerve az élethosszig tartó tanulás elvét vallja, azaz a teljes állományra újabb és újabb továbbképzések várnak. Előszere-tettel ötvözik a bentlakásos képzést a távoktatással. Az újonnan felvettek a bergamói akadémiára kerülnek, ahol két évet töltenek, majd a következő három évet a castelporzianói bázison töltik, és itt szerzik meg az első tiszti rendfokozatukat. Természetesen ez a lehetőség csak egy igen szűk rétegnek adatik meg, hiszen az olasz pénzügyi rendőrség létszámának alig 1 százalékát teszi ki a tiszti beosztás.¹⁷

Finnországban egy országos szinten működő iskolával találkozunk, amely a pénzügyőrök alap- és továbbképzésével foglalkozik. Főbb feladatai közé tartozik az oktatások megszervezése, a kontaktképzések megtartása – komoly erőfeszítéseket tettek az ún. e-learning bevezetésére és fejlesztésére –, a kapcsolattartás a területi szinttel, a vámhivatalokkal és a szakmai igazgatóságokkal, valamint az ügyfelek képviselőivel. A finn vámképzés központja Helsinkiben található, 21 állandó alkalmazott és meghívott előadók vesznek részt a képzésben. Évente kb. 400 különböző tanfolyam megtartását koordinálja és végzi az iskola. Ezek lehetnek alapfokú tanfolyamok, 2,5 év időtartamban, b-learning módszerrel (nem neveznék egy 2,5 évig tartó képzést tanfolyamnak), és különböző szakterületi szakmai továbbképzések. A vezetői, informatikai, idegen nyelvi képzések mellett az ügyfelek képzése is itt történik.¹⁸

Magyarországon a pénzügyőrök képzése ugyan 1987-ben megkezdődött a Rendőrtiszti Főiskolán – vámnyomozói szakon, levelező tagozaton –, azonban a tanszék fel-

14 Christián (2010) 88.

15 Dézsi (2010) 65.

16 Uo. 63–68.

17 Christián (2011) 64–70.

18 Dézsi (2010) 68–76.

állítására csak 1991-ben került sor, amikor is nappali és levelező tagozaton is elindult a vámigazgatási szak.¹⁹ A 2000-es évek elejére a pénzügyőrtisztképzés integrálódott a magyar felsőoktatási rendszerbe, a tanszék fő célkitűzése ebben az időszakban az volt, hogy az új évezredben is megfeleljen a magyar állami felsőoktatás követelményeinek és a globális nemzetközi kereskedelem jogi és etikai kihívásainak.

A Vám- és Pénzügyőrség életében jelentős változásokat hozott az Európai Unióhoz történő csatlakozás. A szakmai munka átstrukturálódott, ezzel párhuzamosan olyan új feladatok is beépültek a pénzügyőri munkába, amelyekre fel kellett készíteni a hallgatókat. A tanszék által oktatott tantárgyak köre kibővült a szabadon választható tantárgyakkal, így lehetőség nyílt a Vám- és Pénzügyőrség aktuális, súlyponti és új feladatainak oktatására, az adott témakörhöz kapcsolódóan bevonva a testület szakmai vezetőit is. Az évtized közepén jelentős feladatként jelentkezett a tanszék munkájában a többfokozatú bolognai képzéshez igazodó bünyügyi igazgatási, valamint rendészeti igazgatási szakok oktatási tematikájának, tananyagának kimunkálása, különös tekintettel a képzés keretében újonnan induló tantárgyakra. Ebben az időszakban a szakokból szakirányok lettek, így a vámigazgatási szak vám- és jövedéki igazgatási szakiránnyá, a vámnyomozói szak pedig pénzügyi nyomozói szakiránnyá változott, követve a bolognai rendszer, valamint a szakma korszerűsítési igényeit. A korszerű tananyag összeállítását a Vám- és Pénzügyőrség szakmai szerveivel való hagyományosan jó együttműködés is nagymértékben segítette.²⁰

Az integráció²¹ nem hagyta érintetlenül a tanszék működését sem. Ami nem változott az előző időszakhoz képest, az a szakma támogatása, amely egyrészt a tudományos munka területén, másrészt a képzést közvetlenül érintő területeken – szakmai gyakorlat, szakmai tanulmányutak szervezése – is töretlen. Komoly segítséget ad a megrendelő szerv az elméleti képzést kiegészítő, megerősítő előadások, háttéranyagok biztosításával is. A szervezeti integrációt érintően mindenképpen fontos kiemelni, hogy a szervezeti változások végrehajtása során hogyan alakul az új struktúra, miként optimalizálják az egységesített szervezetben a munkafolyamatokat, és ehhez milyen módon rendelik hozzá az erőforrásokat,²² és természetesen azt is, milyen képzést, fejlesztést igényel a jelenlegi, illetve a jövőbeli személyi állomány ebben a megváltozott helyzetben.

Felbecsülhetetlen segítséget nyújt a nappali tagozatos hallgatók gyakorlati képzéséhez a Nemzeti Adó- és Vámhivatal valamennyi szerve. Nem csupán a hallgatók nyári szakmai gyakorlatának helyszínét biztosítják, hanem tevékenyen közreműködnek a szakmai gyakorlat négyhetes időszakában a gyakorlati feladatok megismertetésében. Az igazgatóságok értékes segítséget nyújtanak a hallgatók gyakorlatorientált képzéséhez azzal, hogy tevékeny részt vállalnak a szakmai tanulmányutak lebonyolításában, helyszínének meghatározásában és nem utolsósorban a tanszék kutatási tevékenységének előmozdításában, valamint értékelésében a tudományos diákköri konferenciák, valamint szakdolgozatvédések bírálói székében.

19 Szabó (2013) 506.

20 Budaházi (2006) 61–62.

21 Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrejött: 2011. január 1.

22 Magasvári (2015) 89.

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem létrejötte egy teljesen új helyzetet teremtett a tanszék számára. Egyetemi tanszékké vált ugyanis, egyetemi követelményekkel, amelyek teljesítése az egyik legfontosabb feladat lesz az elkövetkezendő időszakban, legyen az akár publikációs követelmény, akár nyelvi továbbképzés, kutatási projekt végrehajtása vagy doktori fokozat megszerzése.

Nemzetköziesedés, a nemzetközi együttműködés lehetőségei és akadályai a rendészeti képzés területén, különös tekintettel a pénzügyőrtisztképzésre

A bolognai célkitűzések közül az első és egyik legfontosabb célkitűzés a transzparencia, az átláthatóság, amely – például oklevélmelléletek segítségével – elősegíti a hallgatói és a munkavállalói mobilitást egyaránt. Az oklevélmelléklet kiadása a rendőr-, pénzügyőr- és büntetés-végrehajtási tisztképzésben²³ részt vevők részére is lehetségessé vált. Azonban a felvételi rendszerek sajátosságai – mint például a szakmai gyakorlat, illetve a magas fokú nyelvtudás elvárása vagy éppen az állampolgársági kritérium – kevésbé teszik lehetővé a külföldi továbbtanulást, és ugyanezek az akadályok gátolják a külföldi munkavállalást is, emellett a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó jog nem alkalmazható a közzolgálatban. A közzolgálat fogalmát, tartalmát, az uniós fogalom elsődlegességét és a leszűkített alkalmazás követelményét a bíróság határozta meg, dolgozta ki ítélezési gyakorlata folyamán.²⁴ Az oklevélmelléklet ugyanakkor számos területen hasznos lehet, például a CEPOL,²⁵ a KERA²⁶ és a FRONTEX²⁷ égisze alatt szervezett képzések esetében.²⁸

A kreditrendszerű képzés elősegíti a széles körű hallgatói mobilitást, a tanulmányok kreditalapú nyilvántartása a rendőrtisztképzésben is megvalósult. A kreditátvitel célja a megszerzett ismereteket, készségeket elismerő kreditek hordozhatóságának biztosítása, ezzel a hallgatók intézmények, országok közötti könnyebb mozgásának elősegítése. A rendszer működtetésére képzési programok között, egy tanterven belül, különböző modulok vagy szakaszok között is sor kerülhet. Az elmúlt évek tapasztalata és az elvégzett felmérések azt mutatják, hogy a kreditátvitel – mint a kreditrendszer része – nehezen működik, nemcsak a rendészeti oktatásban, de a felsőoktatás számos más területén is. A kreditrendszert az is nehezíti, hogy az országok nagy részében, így Szlovákiában vagy Lengyelországban is kizárólag egyetlen intézményben működik rendőrtisztképzés, és ugyanez alakult ki Finnországban is 2008-ban: a Rendőrtisztői Főiskola és a finn Nemzeti Rendőriskola egyesült, és tamperei központtal működött tovább. A magyar Rendőrtisztői Főiskola (ma már Rendészettudományi Kar, RTK) több mint négy évtizede tölti be hegemon szerepét a felsőoktatás e speciális területén, és a

23 Ruzsonyi (2007) 93.

24 Blutmann (2010) 636.

25 *European Union Agency for Law Enforcement Training: Az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége.*

26 Közép-európai Rendőrákadémia.

27 Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség.

28 Szabó (2012) 285.

rendészet teljes palettáját átfogó képzést folytat. Ehhez hasonló integráció azonban, ahol a rendőri szakok mellett megtalálható a határrendészeti, a vám- és pénzügyőri, a büntetés-végrehajtási és a katasztrófavédelmi képzés is, jelenleg csak Romániában és Észtországban működik. Szlovákiában a rendőrképzés mellett a büntetés-végrehajtási szak is megjelenik.²⁹

A tisztképzés jellegéből következően már az alapképzésben is olyan tantárgyakat vesznek fel, illetve olyan tananyagot sajátítanak el a hallgatók, amelyet egy másik oktatási intézményben nem tudnak elismertetni, megszerzett kreditjeiket így nem tudják átvinni. Amennyiben viszont valamely uniós országban kívánják folytatni tanulmányait, a kreditátvitel lehetséges lenne, hiszen az alapozó tantárgyak bizonyos részben minden országban átfedik egymást. Azonban a különböző országok közötti mozgás a szigorú, speciális és változatos felvételi kritériumrendszerekből kifolyólag rendkívül problematikus. A hallgatók a megszerzett kreditjeikkel így leginkább a karon belül, az egyes szakok között váltva tudnak mozogni, ez a lehetőség azonban a kreditrendszer kialakítása előtt is nyitott volt. Egyes esetekben a hallgatók mozgástere kicsit nagyobb lett a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen.

A rendészeti felsőoktatás esetében is kiemelt kérdés mind a hallgatói, mind az oktatói mobilitás elősegítése, a külföldi tanulmányi utak, résztanulmányok és szakmai gyakorlatok biztosítása, hazai beszámítása. Ugyanakkor az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai alapján kijelenthetjük, hogy a mobilitási lehetőségek csak korlátozottan jelennek meg mind a hallgatók, mind az oktatók számára; a diplomák egyenértékűsége, elfogadása más országban a rendészet területén elképzelhetetlen, s a mobilitási lehetőségek korlátozottsága miatt a kreditek átvitele, megszerzése más képzési intézményben megint csak nehézségekbe ütközik. A vizsgált országok mindegyikére igaz, hogy a rendőrtisztképzéssel bekapcsolódtak az Erasmus-programba, amely minden évben lehetőséget nyújt számos hallgatónak és oktatónak a külföldi tapasztalatszerzésre.

Az európai identitás erősítése terén is érdekes képet kapunk a rendőrtisztképzés esetében. Megtaláljuk egyrészt a nyitottságot, amelyet például az Erasmus-programhoz való csatlakozás is bizonyít. Az Erasmus lehetővé teszi más uniós országok képzési rendszerének és gyakorlatának megismerését, és egyben betekintést enged más kultúrákba.³⁰ Az unióval kapcsolatos szakmai vonatkozású információk szintén szerepelnek a rendőrképzés tananyagában. Azonban a képzés jellegéből és az egyedi felvételi követelményekből adódóan a rendészeti képzés egy viszonylag zárt rendszer, ahol a legtöbb esetben csak honfitársainkkal tanulhatunk együtt.

Az élethosszig tartó tanulás témaköre a rendészeti oktatás területén is kiemelten fontos. Minden országra igaz, hogy a rendészeti oktatásban lehetőséget biztosítanak a már szolgálatukat teljesítő rendőrök továbbképzésére. Kiemelkedően fontos, hogy a rendőrök megismerjék a legújabb rendőri ismereteket, technikákat és gyakorlatokat. Az élethosszig tartó tanulás jegyében a Nemzeti Közzolgálati Egyetem is minden lehetséges posztgraduális képzési formát biztosít. Ugyanakkor tény, hogy további szem-

29 Ruzsonyi (2007) 87–88.

30 Fórizs (2008) 6.

léletváltásra van szükség ahhoz, hogy az élethosszig tartó tanulás Magyarországon ne csak a már diplomával rendelkezők számára legyen jellemző. Több lehetőséget kell biztosítani a munka mellett tanulók számára a szakmai képzésekben, továbbképzésekben való részvételre. Az egész életen át tartó tanulás Finnországban olyannyira fontos, hogy számos különböző formát alakítottak ki a felnőttek képzésére, továbbképzésére, és azokat az állam támogatja. A korábban bemutatott háromféle felnőttképzési forma közül a nyílt egyetemek például kifejezetten az idősebb korosztály számára engednek betekintést az egyetemi oktatási rendszerbe.

Ha megvizsgáljuk az egyetem intézményfejlesztési tervében megfogalmazott középtávú célokat, láthatjuk, hogy azok között első helyen szerepel a nemzetközi ismertség folyamatos javítása, az egyetem vonzerejének növelése a külföldi hallgatók és vendégoktatók körében. Jelenleg azonban mind a hallgatói, mind az oktatói-személyzeti mobilitás rendkívül alacsony. A hallgatói mobilitás nem éri el az 1 százalékot, az oktatói pedig 8 százalék körül mozog. Az RTK vonatkozásában az oktatói arány csak 2 százalék.³¹

A „kiemelten fontos felsőoktatási intézmény” minősítés megszerzéséhez és megtartásához a legfontosabb kritériumok a következők:

- a nemzetstratégiai céloknak való közvetlen megfelelés,
- a nemzetközi ismertség, elismertség növelése,
- a magyar felsőoktatás nemzetközi szintéren való képviselése.³²

A mobilitásnak súlyos akadályai vannak: a hallgatók nyelvtudása, nyelvi készséghiánya vagy gyengesége; a hallgatók alulmotiváltsága (komoly szülői hozzájárulás szükséges); valamint a nemzetközi tapasztalatok jelentőségének alulértékelése.

A kép árnyalásához az is hozzátartozik, hogy a képzési és tudományos profil – mindhárom kar esetében – nem hasonlítható össze más képzési területek nemzetközi felületeivel (pl. orvosi, gazdasági). A kiutazó hallgatók számának növelése azonban elengedhetetlen. Az egyetemen jelenleg egyetlen idegen nyelven meghirdetett szakról beszélhetünk, az idegen nyelvű tárgyak száma is kevés. A fejlődés tehát itt is elengedhetetlen, egyrészt a tantárgyak tantervben való meghirdetésével, valamint a hazai hallgatók számára is elérhetővé tételével, másrészt a külföldi résztanulmányok kreditelismerésével. 2015 szeptemberében elindult az NKE nemzetközi közszolgálati kapcsolatok mesterképzési programja, amely angol nyelven is felvehető lesz.

A felsőoktatási intézmények tevékenységének nemzetköziesedését előremozdító programelemeket – amelyek közül néhányat a fentiekben már ismertettem – az ún. Knight-táblázat³³ szemlélteti.

Tudományos programok:

- hallgatói csereprogramok,
- idegen nyelvű képzések,
- nemzetköziesített tanterv,

31 *Intézményfejlesztési Terv 2012–2015.* 28.

32 Uo. 29–30.

33 Forrás: *A felsőoktatás nemzetköziesítése.* 2. számú melléklet, 5–6.

- nemzetközi tematikus tanulmányok területe,
- munka/tanulás külföldön,
- nemzetközi hallgatók,
- tanítási/tanulási folyamat,
- közös, kettős és többes diplomát adó programok,
- interkulturális képzés,
- kari/munkatársi mobilitási programok,
- meghívott előadók, kutatók,
- kapcsolat a tudományos programok és a kutatási, képzési és fejlesztési támogatások között.

Kutatási és tudományos együttműködés:

- terület- és témaközpontok,
- közös kutatási projektek,
- nemzetközi konferenciák és szemináriumok,
- közösen kiadott cikkek és tanulmányok,
- nemzetközi kutatási egyezmények,
- kutatói és végzős hallgatói csereprogramok,
- nemzetközi kutatási partnerségek a tudományban és egyéb ágazatokban,
- kapcsolat a tanterv, a kutatás és a tanítás között.

Külső kapcsolatok és szolgáltatások (hazai és külföldi):

- közösségi alapú partnerségek és projektek nem kormányzati csoportokkal vagy a magánszféra vállalataival,
- nemzetközi fejlesztési támogatási projektek,
- egyedi/szerződéses külső képzési projektek, a képzési tevékenység és a kutatás között,
- külső oktatási felületek és távoktatás,
- nemzetközi hálózatokban való részvétel,
- alumniprogramok fejlesztése volt nemzetközi hallgatók számára.

Tanórán kívüli tevékenységek:

- hallgatói klubok és szervezetek,
- nemzetközi és interkulturális egyetemi események,
- kapcsolattartás kulturális csoportokkal,
- szakértői csoportok, programok,
- szociális, kulturális és tudományos támogatási rendszerek.

Megvizsgálva a Vám- és Pénzügyőr Tanszék szerepét, lehetőségeit és aktuális nemzetközi tevékenységét, az alábbiakat látjuk. A tanszék által gondozott szakirányokról megállapítható, hogy azokon korszerű EU-konform joganyagokat oktatnak. Az erős nemzetközi jelleg és az európai uniós tagság elnyerése is arra ösztökélte a tanszéket, hogy a joganyag közvetítése és a képzés hatékonyságának emelése mellett célkitűzés-ként fogalmazza meg a nemzetközi kapcsolatok kiépítését és fejlesztését. Mivel a közös vámpolitika kiemelt helyet foglal el a közösségi politikák közt, ezért a tisztségviselők és

gazdálkodók felkészítése is kiemelt helyen áll. A DG TAXUD³⁴ ezen célok megvalósítása érdekében létrehozta az ötévente változó, ún. vámprogramokat,³⁵ a magyar vámigazgatás 1968 óta tagja a Vámigazgatások Világszervezetének, részt vesz a programokban, de a tanszék nemzetközi kapcsolatainak szélesítése még a jövő feladata. Amellett, hogy évente több alkalommal vesznek részt a tanszék munkatársai CEPOL-programokon és az ún. *Fiscalis* programokon,³⁶ elengedhetetlen Európa és a nagyvilág más vámképzést folytató felsőoktatási intézményeivel a kapcsolatfelvétel, egyrészt az International Network of Customs University³⁷ keretein belül, másrészt egyedileg, például nemzetközi konferenciák szervezésével.

Összegzés

A bolognai rendszerrel összefüggő átalakítások célja egyrészt az, hogy lehetőséget teremtsenek az oktatóknak és a hallgatóknak egyaránt a nemzetközi tapasztalatszerzésre, ami később elősegítheti a munkavállalói mobilitást, másrészt pedig az oktatás minőségének fejlesztése, a képességekre és tapasztalatokra épülő oktatási rendszer kiépítése. A bolognai rendszerhez való csatlakozás elősegíti a nemzetközi kapcsolatok kialakulását, és például az Erasmus-programban való részvétel lehetővé teszi a nemzetközi szakmai tapasztalatok megszerzését. A bolognai folyamatban való részvétel számos fejlesztési lehetőséget is magában rejt az egyes nemzeti képzések esetében, többek között külföldi oktatók fogadását, vagy például a nemzetközi együttműködés keretében az egyes intézmények számos jó példát is elsajátíthatnak. A fejlesztési lehetőségek a bolognai folyamatban való részvétel során nemcsak az intézmények, hanem az egyének, a hallgatók és oktatók számára is fennállnak. Így például a nemzetközi tapasztalatszerzés területén, illetve a hallgatók a mesterképesítést megszerezhetik külföldön is. A CEPOL, a KERA és a FRONTEX is számos képzési lehetőséget biztosít a folyamatban részt vevő rendőri vezetők számára.³⁸ A bolognai folyamatban való részvétel erősíti a nemzetközi együttműködést már a tanulmányi idő során, lehetőséget biztosítva arra, hogy hosszú távon a rendőrségi együttműködés is hatékonyabbá váljon. A bolognai folyamatban való részvétel és a nemzetközi tapasztalatszerzés lehetősége komoly előnyt jelent a hallgatók számára: könnyebben vállalhatnak munkát nemzetközi szervezeteknél, például az EUROPOL³⁹-nál, vagy például nemzetközi nyomozócsoportok munkájában vehetnek részt.

Számos indok szól ugyanakkor amellett is, hogy a rendészeti képzés megőrizze a korábbi nemzeti képzési struktúrát. Bár vannak olyan intézmények, amelyek részt vesznek a bolognai folyamatban, és bevezették a kreditrendszert, azonban a speciális kép-

34 Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság.

35 A 210/1997. EK határozat a Vám 2000, a 105/2000. EK határozat a Vám 2002 programot hozta létre, a Vám 2007 vámügyi cselekvési programot a 253/2003. EK határozat, a Vám 2013 programot pedig az Európai Parlament és a Tanács 624/2007/EK határozata hozta létre.

36 http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/tax_cooperation/fiscalis_programme/fiscalis_2020/index_en.htm

37 <http://incu.org/about-us.html>

38 Szabó (2015) 192.

39 *European Police Office*.

zés és tananyag következtében a hallgatóik (néhány kivételtől eltekintve) a kreditjeiket nem tudják átvinni, hasznosítani egy esetleges intézményi váltás során. A rendőrtiszt-képzés helyzete egyedülálló a többi képzési ághoz képest. Sokkal szigorúbbak a felvételi elvárások, és az sem ritka, hogy a képzésben való részvételt, illetve a rendőri szolgálat teljesítését nem kizárólag a nyelvtudáshoz, hanem állampolgársághoz is kötik, s ez jelentősen megnehezíti a mobilitást. Ugyanakkor ezek az akadályok csereprogramokkal, illetve alternatív képzési lehetőségekkel (mint például idegen nyelvű szemináriumok, előadássorozatok) áthidalhatóak, ehhez azonban nem feltétlenül szükséges a bolognai rendszerhez való csatlakozás, elegendő a kétoldalú kapcsolatok kialakítása, ápolása.

A bolognai rendszer egyik legfőbb célja a munkavállalói mobilitás erősítése, amely azonban, mint láthattuk, a rendészet, illetve a rendőrségi munka területén nagy nehézségekbe ütközik. Nemcsak a nyelvi és állampolgársági követelmények akadályozzák a munkavállalók mobilitását, hanem számos egyéb tényező is. Így például minden országban vannak különbségek a büntető törvénykönyvek között (ami az egyik országban bűncselekmény, az nem biztos, hogy a másik országban is az), így az előzetes ismeretek és az adott állam rendészeti képzésében való részvétel hiányában lehetetlenné válik a munkavállalás. Szintén nehezen áthidalható problémát jelentenek a vallási és kulturális különbségek, amelyek befolyásolják, hogy a rendőr miképp viselkedik egy adott helyzetben. Az előbbieket alapján mindenképpen felmerül a kérdés, hogy valóban van-e értelme az új, az intézménnyel szemben jelentős követelményeket támasztó képzési struktúra bevezetésének. Mert például nem kell olyan oktatókat alkalmazniuk, akik megfelelnek az előírt tudományos követelményeknek, hanem a rendőrségtől közvetlenül is átvezényelhetnek kiképzőket, oktatókat. A szakmai jellegű képzésnek számos veszélye van. Így például a PhD tudományos fokozatot megszerző vagy azzal már rendelkező oktatók fokozatosan eltávolodnak a szakmától. Ez hosszú távon veszélyezteteti nemcsak az oktatók szakmai tudását, hanem a teljes képzés színvonalát is. Az előírt tudományos követelményeknek megfelelő oktatók alkalmazása azonban rendkívül nehézkes és bonyolult feladat, vannak olyan szakterületek, ahol jelentős hiány van ilyen szakemberekből. Nem véletlen, hogy az átalakítási folyamatot számos ország felsőoktatási intézményében új (professzori, docensi) munkahelyek kiírásával kezdték, és ehhez jelentős kormányzati forrásokat, támogatást vettek igénybe. Ugyanakkor nemcsak az oktatók kérdése jelenti a problémát, hanem a teljes struktúra és a tantervek átdolgozása, átalakítása is, amely lényegében megfelel egy intézmény újraalapításának. Problémaként merül fel továbbá az is, hogy a bolognai rendszerbe való csatlakozás során az intézményt akkreditáltatni kell, az intézmény pedig civil felsőoktatási ellenőrzés alá kerül a zárt, szakmai rendszer kontrollja helyett.

A mobilitás kérdése mint az egyik legfontosabb célkitűzés jelenik meg a bolognai nyilatkozatban, hiszen a hallgatói mobilitás alapozhatja meg a későbbi munkavállalói mobilitást. A hallgatói, oktatói és munkatársi mobilitás lehetőségeinek bővítése érdekében a nemzetközi kapcsolatok szélesítése és elmélyítése elengedhetetlen.

A mobilitás és az Erasmus-programban történő részvétel szorosan összefügghet a kreditelismerés kérdésével. Jelenleg a programban részt vevő hallgatókat a program

leteltét követően hazai vizsgakötelezettség terheli. Ennek megkönnyítése érdekében javaslom, hogy a külföldi felsőoktatási intézményben elvégzett kurzusok, szemináriumok kreditelismerésének lehetőségét – például szabadon választható tantárgyak keretében – teremtsen meg a kar. Ez a kurzus befejezésének és eredményének igazolásával, valamint a tantárgyi tematika benyújtásával – a szaktanszékek támogatása mellett –, a Kreditátviteli és Validációs Bizottság döntési jogkörének kiterjesztésével megvalósítható.

A nemzetközi – nem feltétlenül európai – kapcsolatok elmélyítését elősegítő, közös kutatási projektek meghirdetését, valamint a Rendőrákadémiák Nemzetközi Szövetségéhez (*International Association of Police Academies, INTERPA*) történő csatlakozást javaslom. A pénzügyőrtisztek hazai képzéséhez hasonlóval csak Észtországban, a Biztonsági Tudományok Akadémia Pénzügyi Karán találkozhatunk. Az európai országok többségében belső szakképző iskolákon oldják meg a tisztképzést, vagy pedig pénzügyi, közgazdasági jellegű felsőoktatási intézmények keretében.

A nemzetközi kapcsolatok elmélyítéséhez, újabbak megteremtéséhez elengedhetetlenül szükséges a Vámegetemek Nemzetközi Hálózatához (INCU) történő csatlakozás.⁴⁰ Jelenleg a mobilitási lehetőségek korlátozottak mind a hallgatók, mind a tanszék oktatói számára. A Vám Világszervezet által elkészített kompetencia-keretrendszer és az ehhez kapcsolódó oktatási keretrendszer vizsgálata, illetve a hazai képzés megfeleltetése ennek – középtávú tervként – szintén kiemelten fontos.

A képzés fejlesztése terén – hosszú távú javaslatként – egy intézet felállítását látom indokoltnak. Az intézet által nyújtott képzési paletta teljes egészében lefedné a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szakterületeit, így a vám-, adó- és bünyügyi terület felsőfokú végzettséget igénylő munkaköreit. A jelenleg meglévő két szakirány kiegészülne egy harmadik, adóigazgatási szakiránnyal. Az intézet létszám- és infrastruktúra-fejlesztése a NAV nélkül nem valósítható meg, de a Vám- és Pénzügyőri Tanszék jelenlegi állománya jó kiindulópontként szolgálhat a továbblépéshez. A NAV-val a tanszékéhez hasonló, szoros kapcsolata egyetlen felsőoktatási intézmény egyetlen szervezeti egységének sincs, tehát a megrendelői igényeknek leginkább megfelelő képzés a létrejövő intézet tanszékeinek keretében valósítható meg.

A rendészeti vezető mesterképzési szak értékelő-elemző specializációja két éve működik, a bemeneti feltételek tágításával – közgazdászok számára is nyitottá tenni – a NAV vám- és pénzügyőri ágán – és nem kizárt, hogy hamarosan az adóágon is – jelentkező megrendelői igény messzemenően és hosszú távra teljesülhetne.

---

40 Szabó (2016) 131.

IRODALOMJEGYZÉK

- Angelstok, Feliks (2012): The Concept of the Estonian Academy of Security Sciences. In Tabur, Lauri (ed.): *Viable Security. Proceeding of the Estonian Academy of Security Sciences*. Tallinn, Estonian Academy of Security Science.
- Angelstok, Feliks – Järvelaid, Peeter – Tabur, Lauri (2012): *Estonian Academy of Security Sciences 20 years for excellence*. Tallinn, Sisekaitseakadeemia.
- Barakonyi Károly (szerk.) (2009): *A Bologna „Hungaricum”*. *Diagnózis és terápia*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó.
- Blutmann László (2010): *Az Európai Unió joga a gyakorlatban*. Budapest, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Borszéki Judit (2016): *Az angol szaknyelvi kompetenciák szerepe a határrendészeti szervek nemzetközi együttműködése megvalósításában, fejlesztésük lehetőségei*. Doktori értekezés. Budapest, NKE. Forrás: http://uni-nke.hu/feltoltes/uni-nke.hu/konyvtar/digitgy/phd/2016/karosi_zoltan-ne_borszeki_judit.pdf (2016. 11. 18.)
- Budaházi Árpád (szerk.) (2007): *Jubileumi évkönyv. 35 éves a Rendőrtiszti Főiskola*. Budapest, RTF.
- Christián László (2010): *Alternatív rendészet*. PhD-értekezés. Budapest, PPKE.
- Christián László (2011): *A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség*. Győr, Universitas-Győr Nonprofit Kft.
- Derényi András – Lannert Judit – Mártonfi György – Sinka Edit – Tót Éva (2007): *Tagállami beszámoló az oktatás és képzés 2010 munkaprogram terén történt nemzeti előrehaladásról*. Budapest, OFI. Forrás: www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/oktatas-kepzes-2010/oktatas-kepzes-2010-eu (2017. 01. 17.)
- Dézi Zsolt (2010): *A blended-learning módszer bevezetése a pénzügyőrök szakképzésében*. PhD-értekezés. Budapest, ZMNE.
- Estonian Academy of Security Sciences. Verbis aut Re!* Forrás: www.sisekaitse.ee/eass/the-academy/ (2014. 11. 09.)
- Fekete Zsófia – Szél Dávid (szerk.) (2015): *A felsőoktatás nemzetköziesítése. Kézikönyv a felsőoktatási intézmények nemzetközi vezetői és koordinátorai számára*. Budapest, Tempus Közalapítvány.
- Fórizs Sándor (2008): A Rendőrtiszti Főiskola hallgatóinak felkészítése a nemzetközi rendészeti együttműködésre. In: *Rendvédelmi Füzetek*, 2. sz. 5–10.
- Fórizs Sándor (2009): Irányok az Európai Unióban a rendőrtisztek felkészítésében. In: *Magyar Rendészet*, 9. évf. 3–4. sz. 83–85.
- http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/tax_cooperation/fiscalis_programme/fiscalis_2020/index_en.htm (2015. 02. 27.)
- <http://incu.org/about-us.html> (2014. 11. 06.)
- Intézményfejlesztési terv 2012–2015*. (2012) Budapest, NKE.
- Jaschke, Hans-Gerd – Bjorgo, Tore – Romero, Francisco del Barrio – Kwanten, Cees – Mawby, Robin – Pagon, Milan (2007): *Perspectives of Police Science in Europe*. Final Report. Bramshill, Project Group on a European Approach to Police Science (PGEAPS). European Police College.
- Magasvári Adrienn (2015): Különböző jogállású szervek integrációja. In Szabó Szilvia – Szakács Gábor (szerk.): *Közszolgálati HR-menedzsment*. Budapest, NKE Szolgáltató Kft.
- Ruzsonyi Péter (2007): A büntetés-végrehajtási dolgozók felsőfokú képzése. 2. rész. In: *Börtönügyi Szemle*, 26. évf. 1. sz. 83–94.
- Szabó Andrea (2012): Változások és új irányok az Európai Rendőrákadémia jövőjében. In Hautzinger Zoltán – Verhóczy János (szerk.): *Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére*. Budapest, MRTT.
- Szabó Andrea (2013): A rendészeti felsőoktatás egy speciális területe – a pénzügyőr tisztek képzése. In Keresztes Gábor (szerk.): *Tavaszi Szél – Spring Wind*. Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége.

Szabó Andrea (2015): Training opportunities in law enforcement (CEPOL, MEPA, FRONTEX). In Szabó Andrea – Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): *Az adó- és vám szolgálatok aktuális kihívásai. Konferencia- és tanulmánykötet*. Budapest, NKE–MRTT. Forrás: <http://rtk.uni-nke.hu/oktatasi-egysegek/vam-es-penzugyori-tanszek/az-ado-es-vamszolgalatok-aktualis-kihivasai-konferencia-es-tanulmanykotet> (2016. 12. 01.)

Szabó Andrea (2016): Világméretű hálózat a vámszakmai felsőoktatás területén. In Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): *Válogatott tanulmányok a Vám- és Pénzügyőri Tanszék fennállásának 25. évfordulója alkalmából*. Budapest, NKE–NAV.

www.sisekaitse.ee/eass/the-academy/rd-activities/ (2015. 02. 27.)

ABSTRACT

International cooperation opportunities of higher education especially Customs Officer training

SZABÓ Andrea

In the past the medieval universities were the acknowledged international institutions, where the language of the education was Latin. In the nineteenth century, in addition to many other areas, higher education started to nationalise, the institutions turned inward and education in the mother tongue became commonplace. Today higher education has resumed through internationalization. It has intensified co-operation and networking among institutions, lecturers, students and researchers. The education policy of the European Union has played an increasingly important part in Community policies, using the available resources and having an effect on the development of national education policies.

Keywords: *higher education, international cooperation, customs higher education, International Network of Customs University*